

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ

ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASINDA DİN ANLAYIŞLARI SEMPOZYUMU

The International Symposium on the Religious
Understanding in the Turkish World

ISPARTA TÜRKİYE
4-6 Kasım 2010/ November

Değerli Katılımcılar,

4-6 Kasım 2010'da Isparta'da düzenlenecek olan Uluslararası Türk Dünyasında Din Anlayışları Sempozyumu, Fakültemizin düzenlediği üçüncü uluslararası sempozyum olup, Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörlüğü ve İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenmektedir. Uluslararası bu üçüncü etkinlik yine özel ve önemli konulara odaklanmaktadır.

Bu Sempozyumda 21. yüzyıl başlarında Türk Dünyasındaki farklı din anlayışları tespit edilerek ilgili problemleri ve çözüm yollarını ortaya koymak Türk Dünyasında "anlama"yı ve "kaynaşma"yı sağlayacak daha sağlıklı bir akademik tartışma ortamını oluşmasına yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

"Türk Dünyasında Din Anlayışları"na odaklanacak olan Sempozyumumuza yurt içinden ve yurt dışından, alanlarında konu ile ilgili araştırmaları olan isimler davet edilmiştir. Üç gün boyunca birbirini izleyecek oturumlarda, Türk Dünyasındaki farklı din anlayışlarının arka planını oluşturan tarihi birikimin irdelenmesi; bu tarihi birikimin günümüze yansıyan boyutunun ne'liği ve niceliği; Türk Dünyasındaki farklı din anlayışlarının tespiti; bu farklılıkların İslam içi ve diğer dini boyutlarının ortaya konulması; Türk Dünyasındaki din anlayışlarıyla ilgili güncel problemlerin tartışılması; problemlerle ilgili çözüm arayışlarının irdelenmesi; dini algıların anlaşılmasında felsefi temelleri tespiti; tarihten günümüze dini kurumları (okullar, ibadethaneler, örgüt ve teşkilatlar) incelenmesi; Türk Dünyasında dini yapıların (camiler, kiliseler, havralar, türbeler vb.) din algısıyla ilişkisinin analizi; tarihten günümüze din ile devlet, siyaset, kültür ve toplum ilişkilerinin irdelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu etkinlikte bilim ve kültür dünyamızın mensuplarını bir arada görmekten mutluluk duyacağımızı bildirir, saygılar sunarız.

Prof. Dr. Kemal SÖZEN

SDÜ İlahiyat Fakültesi Dekanı

ONURSAL KURUL / HONORARY BOARD

Prof. Dr. Metin Lütüfı BAYDAR, SDÜ Rektörü

SEMPOZYUM BAŞKANI / Symposium PRESIDENT

Prof. Dr. Kemal SÖZEN, SDÜ İlahiyat Fakültesi Dekanı

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU / ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. İsmail Hakkı GÖKSOY
Prof. Dr. Ramazan BUYRUKÇU
Prof. Dr. Mehmet Saffet SARIKAYA
Doç Dr. Hüseyin CERTEL
Doç. Dr. Nuri TUĞLU
Doç. Dr. Mehmet Necmettin BARDAKÇI
Yrd. Doç. Dr. Nejdet DURAK
Yrd. Doç. Dr. M. Sadık AKDEMİR
Yrd. Doç Dr. Ahmet Yılmaz SOYYER
Yrd. Doç. Dr. Fikret ÖZCAN
Yrd. Doç. Dr. Ali BULUT
Araş. Gör. Kamile ÜNLÜSOY
Araş. Gör. Muhammet ÖZDİL
Araş. Gör. Mustafa KURUL
Araş. Gör. Yusuf Ramazan SARAÇ

ULUSLARARASI BİLİM KURULU / INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Kemal SÖZEN	SDÜ İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Hasan ONAT	Ankara Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Sönmez KUTLU	Ankara Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Mustafa ERDEM	Ankara Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Mustafa KARA	Uludağ Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. İsmail KARA	Marmara Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Seyfettin ERŞAHİN	Ankara Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. H. Bekir KARLIĞA	Bahçeşehir Üniv. Fen-Edebiyat Fak.
Prof. Dr. Ashirbek MUMİNOV	Kazakistan İnstitu of Oriental Studies
Prof. Dr. Dosay KENJETAY	Ahmet Yesevi Üniv.
Prof. Dr. Zeki ARSLANTÜRK	Marmara Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Ali İhsan YİTİK	Dokuz Eylül Üniv. İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Metin ÖZKUL	SDÜ Fen-Edebiyat Fak.
Prof. Dr. İsmail Hakkı GÖKSOY	SDÜ İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Ramazan BUYRUKÇU	SDÜ İlahiyat Fak.
Prof. Dr. M. Saffet SARIKAYA	SDÜ İlahiyat Fak.
Prof. Dr. Musa KOÇAR	SDÜ İlahiyat Fak.
Doç. Dr. M. Necmettin BARDAKÇI	SDÜ İlahiyat Fak.
Doç. Dr. Ahmet YILDIRIM	SDÜ İlahiyat Fak.
Doç. Dr. Kemalettin TAŞ	SDÜ İlahiyat Fak.
Doç. Dr. Nasuh GÜNAY	SDÜ İlahiyat Fak.
Doç. Dr. İbrahim Maraş	Ankara Üniv. İlahiyat Fak.
Doç. Dr. Ahmet TAŞGIN	Dicle Üniv. Fen Edebiyat Fak.
Yrd. Doç. Dr. Nejdet SUBAŞI	Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi

PROGRAM / PROGRAMME

4 Kasım 2010 Perşembe – November 4, 2010 Thursday

- **09.00-10.00** Kayıt – Registration
- **10.00-11.00** Açılış Paneli – Opening Panel (Salon A – Hall A)
- **11.00-12.30** Açılış Konferansları – Opening Conferences (Salon A – Hall A)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kemal SÖZEN

Hasan ONAT
Sönmez KUTLU
Dosay KENJETAY

- **13.00-14.00** Öğle Yemeği – Lunch
- **14.15-16.15** ÖZEL OTURUM – Conference (Salon A – Hall A)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mustafa ERDEM

Emir Ali ABLAYEV, Kırım Müslümanları Müftüsü UKRAİNA
Ayder İSMAİLOV, Kırım Müslümanları Müftü Yardımcısı UKRAİNA
ibrahim ŞERİF, Gümülcine Seçilmiş Müftüsü
Mehmet Emin YELTEKİN, Kıbrıs Din Dairesi Başkanlığı
Mustafa Efendi CERİÇ, Dr., Bosna Hersek İslam Birliği Riyaseti Başkanı
Naim TERNAVA, Kosova İslam Birliği Başkanı
Ahmet ABDULLAYEV, Dağıstan Müslümanları Dini İdaresi Başkanı
Çarygeldi SARAYEV, Türkmenistan Müftüsü
Osmanhan ALİMOV, Özbekistan Müftüsü
Muhammed Alim SAYI, Şibirgan Valisi Afganistan

- **16.15-16.30** Kahve Arası – Coffee Break
- **16.30-18.00** Sözlü Bildiriler-Oral Presentations (Salon A – Hall A) I. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kasım TURHAN

ibrahim MARAŞ
Günümüzde Rusya Federasyonu'nda Din Algısı:
Akılcılık-Nakilcilik Tartışması
Ashirbek Kurbanovich MUMINOV
Disputes on Traditional Islam In Contemporary Kazakhstan
Alau ADİLBAYEV
Kazakistan'da Din-Devlet ilişkisi ve Dini Durum
Refik MUHAMMETŞİN
" Bugenge Tatarstanda ilahiyat Olkyasendyage Fiker Karshylyklary"
(Bugünkü Tataristan'da ilahiyat Alanındaki Fikri Akımlar)"
Aliye YILMAZ

- **19.00-21.00** Afgan Hazaralarının Din Anlayışı
- **19.00-21.00** Açılış Kokteyli – Opening Cocktail

5 Kasım 2010 Cuma – November 5, 2010 Friday

Sözlü Bildiriler – Oral Presentations (Salon A – Hall A) II. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ramazan BUYRUKÇU

Kubatali TOPCHUBAEV

Kırgızistan’da Bağımsızlık Sonrası Din Öğretiminin Gelişim Süreci

ibrahim YENEN

Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından Türk Dünyasına Yönelik

Gerçekleştirilen Hizmetler

Valiulla YAKUBOV

“İman Nashriyatınen Ruhi Mirasny Kaitaruda Uinagan Role”

(İman Neşriyatının Manevi Mirasın Yeniden Öğrenilmesinde Oynadığı Rol)

Marat MURTAZİN

“Rusya’daki İslami Eğitim Kurumlarının ilahiyat Eğitimi Tecrübesi”

Timur KOZUKULOV

Günümüz Kırgızlarda Din Anlayışı ve Fenomenleri

► **09.30-11.00**

Sözlü Bildiriler – Oral Presentations (Salon B – Hall B) III. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Metin ÖZKUL

Ali isra GÜNGÖR

“Türk Dünyasında Dini Hayata ve Din Anlayışına Etki Eden Çağdaş

Misyon Yöntemleri: inkültürasyon ve Evanjelizm”

Mehmet AKGÜL

Türkiye’ De Dini Gruplar veya Dini Hareketlerin Yapılanması

ve Din Anlayışları

Ahmet TAŞĞIN

Alevilere Göre Sünniler: Alevi Dindarlığının Kurgusu

Kemaleddin TAŞ

Günümüz Türkiye’sinde Dindarlık Anlayışındaki Farklılaşmalar

Mehmet EVKURAN

Nasıl Oluyor da Bir Arada Yaşıyoruz?

-Sünnî Din Anlayışında Otorite, Özgürlük ve Ahlâk Kavramları Üzerine

► **13.00-14.00**

Öğle Yemeği – Lunch

► 14.15-15.45

Sözlü Bildiriler-Oral Presentations (Salon A-Hall A) IV. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. ismail Hakkı GÖKSOY

Mehmet F. ŞEKER

Türk-islâm Tasavvurunun Türkistan'a Mahsus Hususiyetleri

ismail TAŞ

Dini/Mistik Efsaneleri Türk Din Algısı Bakımından Okumak

Hanefi PALABIYIK

Türk Tarihinden Bir Örnek: Gaznelilerin Din Anlayışı

Tahir AŞİROV

Din Tarihi ve Olgusu Açısından: Türkmenler

Yusuf AÇIKEL

Ehl-i Beyt Sevgisinin Türk Dünyasındaki Tezahürleri

► 14.15-15.45

Sözlü Bildiriler – Oral Presentations (Salon B-Hall B) V. Oturum.

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Musa KOÇAR

ismail ŞIK

Türklerin Din Anlayışı Modeli Olarak Hanefi-Maturidî Gelenek
(Lâmişî Örneği)

Hayri ERTEN

Azerbaycan Ahıska Türklerinde Dini Merasimler

Şemsuddin KERİM

Maturidiye Ekolünün Büyük Şahsiyetlerinden - Husamuddin As-Sıgnaki

Mehmet TÜRKERİ

Elmalılı M.H. Yazır'ın Din Anlayışı ve Ahlâki Vurguları

Abdimuhamet MAMYTOV

Kırgızlarda Ölümle ilgili inanış ve Uygulamalar

Alisher NAZAROV

Bağımsızlık Sonrası Kırgızistan'da Bir Din Olarak "Tengircilik" Anlayışı

Kahve Arası – Coffee Break 16.15-16.30

► 15.45-16.00

► 16:00-18:00

Sözlü Bildiriler – Oral Presentations (Salon A-Hall A) VI. Oturum.

Oturum Başkanı: Prof. Dr. M. Saffet SARIKAYA

Şahî AHMEDOV

Azerbaycan'da Sufilik ve Safevî Tarikati

M. Necmettin BARDAKÇI

Abdullah ibn Mübârek'ten Ahmed Yesevî'ye Horasan Melâmetiliğinin
Türk Din Anlayışındaki Yeri

Muhittin UYSAL

“Sûfî Bilgisi” ile ilgili Hadisler Bağlamında Gazzâlî ve ibn Arabî’nin Görüşlerinin Türk Kültürü Ve Düşünce Hayatına Yansımaları

Aliye ÇINAR

Vahdet-i Vücutcu Geleneğinin Türk Dünyasındaki Kadın Algısına Yansıması

Rafiuddinov SAYFIDDIN

Sofu Allahyar Ulu Fakih ve Mutasavvif Şair

Ahmet YILDIRIM

Türklerde Peygamber Tasavvuru - Hoca Ahmed Yesevi Örneği
Akşam Yemeği – Dinner

► 19:30-21.00

6 Kasım 2010 Cumartesi – November 6, 2010 Saturday

► 09.30-11.00

Sözlü Bildiriler – Oral Presentations (Salon A – Hall A) VII Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sönmez KUTLU

Yılmaz SOYYER

Osmanlı Coğrafyasında Bektaşiliğin Etkileri

Abdülkadir SEZGIN

Sosyal, Kültürel, Dini, Hukuki, Stratejik Bir Mesele Olarak Alevilik Meselesi Nasıl Çözülebilir?

Rıza YILDIRIM

Kızılbaşların Dini

Dursun GÜMÜŞOĞLU

Günümüz Bektaşiliği Açısından inanç Esasları

Fevzi RENÇBER

Alevi Din Anlayışında Cem Evinin Yeri

► 11.45-12.30

Kapanış Oturumu – Closing Session (Salon A – Hall A)

Kemal SÖZEN

Hasan ONAT

Necdet SUBAŞI

Mustafa ERDEM

Kasım TURHAN

Ashirbek Kurbanovich MUMINOV

► 13.00-14.30

Kapanış Yemeği – Gala Dinner

► 15:00

Isparta Gezisi – Isparta Sight-Seeing Tour
Historical Places of Isparta

KATILIMCI LİSTESİ

ABDULLAYEV, Ahmet, Dağıstan Müslümanları Dini İdaresi Başkanı
ABLAYEV, Emir Ali, Kırım Müslümanları Müftüsü UKRAİNA
AÇIKEL, Yusuf, Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
ADILBAYEV, Alau, Doç. Dr. Nur-Mubarek Mısır İslam Kültür Üniversitesi
AHMEDOV, Şahı, Dr., Baku/AZERBAYCAN
AKGÜL, Mehmet, Prof. Dr. Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
ALIMOV, Osmanhan, Özbekistan Müftüsü
AŞIROV, Tahir, Dr., Mağmıgılı Üniversitesi, Aşgabat-Türkmenistan
BARDAKÇI, M. Necmettin, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
BUYRUKÇU, Ramazan, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
CERIC, Mustafa Efendi, Dr., Bosna Hersek İslam Birliği Riyaseti Başkanı
ÇINAR, Aliye, Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
DEMİRCİ, Beşir, Erbil Dini Lideri
ERDEM, Mustafa, Prof. Dr., A.Ü. İlahiyat Fakültesi
ERTEN, Hayri, Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
EVKURAN, Mehmet, Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
GÖKSOY, İsmail Hakkı, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
GÜMÜŞOĞLU, Dursun, Araştırmacı Yazar
GÜNGÖR, Ali İsmail, Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
İSMAİLOV, Ayder, Kırım Müslümanları Müftü Yardımcısı UKRAİNA
KENJETAY, Dosay, Prof. Dr., Türkistan-Kazakistan Uluslararası Kazak Türk Üniversitesi- Kazakistan
KERİM, Şemsuddin, Prof. Dr., Nur-Mubarek Mısır İslam Kültürü Üniversitesi
KOÇAR, Musa, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
KOZUKULOV, Timur, Oş Devlet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
KUTLU, Sönmez, Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
MAMYTOV, Abdurrahman, Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
MARAS, İbrahim, Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
MUHAMMETŞİN, Refik, Prof. Dr., Kazan Rusya İslam Üniversitesi Rektörü
MUMİNOV, Ashirek Kurbanovich, Prof. Dr., Institute of Oriental Studies Ministry of Education and Science of Kazakhstan
MURTAZIN, Marat, Prof. Dr., Rusya Federasyonu İslami Eğitim Komisyonu Başkanı ve Moskova İslam Üniversitesi Rektörü
NAZAROV, Alisher, Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ONAT, Hasan, Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
ÖZKUL, Metin, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
PALABYIK, Hanefi, Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
RENÇBER, Fevzi, Arş. Gör., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
SARAYEV, Canyeldi, Türkmenistan Müftüsü
SARIKAYA, M. Saffet, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
SAFYIDDİN, Rafiuddinov, Dr., Özbekistan
SAYI, Muhammed Alim, Şibiran Valisi Afganistan
SEZGİN, Abdülkadir, Dr., DİB Müfettişi
SOYYER, Yılmaz, Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
SÖZEN, Kemal, Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dekanı
SUBAŞI, Necdet, Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Bakanlık Danışmanı
ŞEKER, Mehmet F., Dr., Araştırmacı Yazar
ŞERİF, İbrahim, Gümülüne Seçilmiş Müftüsü
ŞIK, İsmail, Dr., Arş. Gör. Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
TAŞ, İsmail, Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
TAŞ, Kemaleddin, Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
TAŞGİN, Ahmet, Doç. Dr., Ardahan Üniversitesi
TERNAVA, Naim, Kosova İslam Birliği Başkanı
TOPCHUBAEV, Kubatalı, Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
TÜRHAN, Kasım, Prof. Dr. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
TÜRKERİ, Mehmet, Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
UYSAI, Muhittin, Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
YAKUBOV, Valiulla, Tataristan Dini İşler Başkanı Birinci Yardımcısı
YELTEKİN, Mehmet Emin, Kıbrıs Din Dairesi Başkanlığı
YENEN, İbrahim, Eğitim Uzmanı, Diş İlişkiler Dairesi Başkanlığı
YILDIRIM, Ahmet, Doç. Dr., SDÜ İlahiyat Fakültesi
YILDIRIM, Rıza, Yrd. Doç. Dr., TOBB Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
YILMAZ, Aliye, Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sempozyum

SDÜ Prof. Dr. M. Lütfü Çakmakçı
Kültür Merkezi'nde
A ve B Salonunda Yapılacaktır.

KONGRE SEKRETERİ

/ CONGRESS SECRETARY

Araş. Gör. Kamile ÜNLÜSOY;
Araş. Gör. Yusuf Ramazan SARAÇ

Sempozyum Yazışma Adresi:

Süleyman Demirel Üniversitesi
ilahiyat Fakültesi 32260 İSPARTA

Tlf : 0 246 237 38 81

Faks : 0 246 237 10 58

e-mail : sempozyum32@gmail.com

Web Adresi: www.ilahiyat.sdu.edu.tr.